

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Meddelat 2024-06-03

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen

ANMÄLAN M.M.

A har anmält biskopen B och, som hon får uppfattas, yrkat att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska förklara honom obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

UTREDNINGEN I ANSVARNÄMNDEN

A har anfört bl.a. följande. "Jag vill framföra ett klagomål gällande biskop B, som är ansvarig för antagningen av prästkandidater i X stift. Jag har inga synpunkter på det beslut som han har fattat gällande antagning, men upplever att min integritet har blivit kränkt under antagningsförfarandet. Jag har känt mig tvungen att svara på frågor som har varit mycket personliga. under en av intervjuerna under antagningskonferensen på Y själavårdsinstitut 8–9 mars, trots att vi fick veta att det inte var någon sekretess vad gäller dessa samtal, utan innehållet skulle delges till övriga i antagningsdelegationen och biskopen. Därför anser jag att biskopen är ansvarig för att jag som aspirant har känt mig tvungen att svara på frågor som har känts djupt integritetskränkande och där tystnadsplikt borde ha funnits." A har till anmälan bifogat det klagomål hon tillställde B.

Ansvarsnämnden har inhämtat yttrande från B. Han har redogjort för relevant bakomliggande regelverk och kyrkojuridisk vägledning; inledningstexterna till 25 kap. och till sjunde avdelningen i kyrkoordningen, bestämmelserna i 8 kap. 1 § 5 punkten kyrkoordningen samt biskopsmötets brev "Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan". Han har vidare yttrat följande.

"Jag är av inställningen att aktuell antagningsprocess av aspiranten A genomförts korrekt enligt fastställd ordning, och att någon integritetskränkning av A inte har skett.

Formen för antagningsprocessen i X stift

För att ansvarsnämnden ska få del av hur antagningsprocessen i X stift ser ut redogörs för detta nedan.

Inledande kontakt

Aspiranten första kontakt med stiftet är genom stiftsadjunkten för prästrekrytering. Under ett eller flera samtal lär stiftet känna aspiranten, och denne lär känna ordningen för stiftets prövning av det yttre kallet. Syftet med dessa samtal är att få en bild av aspirantens erfarenhet, personlighet, eventuella studier och kyrklig förankring. Utifrån aspirantens erfarenhet och förankring tas en grovskiss och tidsplan fram där praktiker, kurser och stiftsarrangemang planeras in. En plan som revideras och går igenom en gång per termin. Varje termin under hela studietiden sker terminssamtal mellan aspiranten och stiftsadjunkten för rekrytering. Terminssamtalen fram till antagning rör temata såsom kallelse, livshistoria, sakramentssyn och utbildning. Var tredje termin under hela "studentresan" sker samtal mellan aspiranten och biskopen.

Praktik

När aspiranten, stiftsadjunkten för prästrekrytering och i vissa fall biskopen är överens om att antagningsprocessen ska inledas lämnar aspiranten in en intresseanmälan. Den innehåller ett personligt brev, rekommendationsbrev samt ett ifyllt frågeformulär. Antagning påbörjas vanligtvis när aspiranten har 60 hp religionsvetenskap, påbörjat Kyrkans grundkurs samt har minst två års kyrklig erfarenhet.

Den fyra veckor långa antagningspraktiken har två syften. Dels att ge aspiranten möjlighet att öva och praktisera såsom prästaspirant, dels att ge underlag till antagning. Praktiken avslutas med att handledare, i närvaro av aspiranten, fyller i ett praktikomdöme. Biskopen och praktikhandledare går senare igenom praktikomdömet muntligen.

Antagningskonferens

Två gånger per år genomförs antagningskonferens i X stift. Inför antagning har biskopen ett enskilt samtal under en timma med aspiranten. Referenspersonerna blir kontaktade och samtal genomförs. Vanligtvis med den som författat rekommendationsbrevet. Inför antagningskonferensen får antagningskonferensens delegater ta del av intresseanmälan och det personliga brevet som intresseanmälan innehåller. Delegaterna får inte ta del av rekommendationsbrev eller praktikomdöme. Antagningskonferensens består av sex delegater: En ordförande, präst, domkapitelsledamot för vinningstjänsten, diakon, två anställda i vinningstjänst i församling, diakon och präst, en pedagogiskt ansvarig från vinningstjänst i församling, i nuläget en präst och en psykiatriker.

Under antagningskonferensen får aspiranterna genomföra tre gruppövningar varigenom bedömning sker av verbal förmåga, rolltagning, förankring i Svenska kyrkan och teologisk reflektionsförmåga. Vidare får aspiranten skriva en individuell skrivuppgift.

Fyra enskilda samtal genomförs med prästaspiranten med domkapitelsledamoten, antagningskonferensens ordförande, präst i församlingstjänst, och psykiatriker. Samtalen har olika tema och karaktär och rör främst följande punkter: Tro, bekännelse och lära, Integrerad tro, gudstjänstliv och böneliv, Livshistoria, församlingsmedvetenhet och Kallelse, arbetsliv, integrerad tro.

Det fjärde samtalet har en annan karaktär och rör främst den personliga livsberättelsen och personlighet. Det samtalet leds av överläkare C, specialistläkare i psykiatri. Hennes uppgift är att borra i både livsberättelsen och personlighet. Uppgiften är att bedöma lämplighet utifrån personlighet, (o)bearbetade livshändelser och eventuella NPF-diagnoser. C har precis blivit pensionär och har en mångårig erfarenhet från psykiatrin. Hon är sedan 2013 delegat i antagningskonferensen.

Vid konferensens början informeras aspiranterna att den absoluta tystnadsplikten inte gäller vid de samtal de för med delegaterna på antagningskonferensen. Att samtalsinnehållet kommer att delas med övriga delegater under konferensen under avrapporteringen till biskopen. Men de informeras också att samtalsinnehållet inte kommer att lämna den snäva grupp som är antagningskonferensen och biskop

Efter antagningskonferensen

Efter antagningskonferensen gör biskopen en sammanlagd bedömning om lämpligheten utifrån bedömningskriterierna och: Rekommendationsbrev, praktikomdöme, referensbrev och sina egna samtal.

Aspiranten kallas tills stiftskansliet och beslut delges i närvaro av en ledamot av antagningskonferensen. Biskopen ger beskedet och efter avslutat samtal samtalar delegat och aspirant i cirka tjugo minuter. Syftet med det andra samtalet är att låta aspiranten "landa" i sitt besked men framför allt att fånga upp (och korrigera) vad aspiranten hört. Det är mer regel än

undantag, oavsett ett positivt eller negativt besked, att man inte tagit in eller till fullo hört biskopens resonemang.

Om kandidaten fått "ja" fortskrider studiegången enligt plan. Om kandidaten fått ett "nej" tar stiftsadjunkten för rekrytering kontakt med aspiranten efter en vecka och hör hur beskedet landat och erbjuder upp till fem samtal på St Lukas.

Skäl för min inställning till A:s skrivelse

A upplever att hennes integritet blivit kränkt under antagningsförfarandet, främst under den del av antagningskonferensen som innehöll samtal med psykiatrikern C. Detta då A har känt sig tvungen att svara på frågor som varit mycket personliga trots att hon fått veta att det inte var någon sekretess vad gäller dessa samtal, utan att innehållet skulle delges till övriga i antagningsdelegationen och biskopen. Men även en integritetskränkning i det efterföljande samtalet efter antagningsbeskedet med prästen D. A:s klagomål riktas mot mig som ansvarig för antagningen av prästkandidater i X stift.

Som biskop är det mitt uppdrag att anta och viga präster och diakoner till vigningstjänsten i X stift. Jag svarar därför för kyrkans yttre kall. Att vara präst eller diakon i Svenska kyrkan är ingen rättighet utan Guds inre kall till den som vigs vilket ska bekräftas av kyrkans yttre kall av densamme. För att kunna ta ställning till antagning och vigning av någon till vigningstjänsten presenteras ett gediget underlag för mig som ett utfall av beskriven antagningsprocess ovan. Ett avgörande kriterium för antagning och sedermera vigning är den personliga lämpligheten för uppdraget och försoningen med kandidatens egna sår och smärtsamma erfarenheter. För att kunna bedöma kandidatens mognad i detta avseende krävs ingående och djupa samtal om kandidatens livshistoria. Detta sker naturligtvis i både mina medarbetares samtal med kandidaten och mina egna samtal med densamme. Men för en professionell bedömning sker också samtalet med psykiatrikern vid antagningskonferensen. För att få en fullgod inblick i kandidatens inre och psykiska hälsotillstånd är det helt nödvändigt att psykiatrikern lyfter mycket personliga och i vissa fall svåra frågor som berör kandidaten. Om detta informeras kandidaterna inför antagningskonferensen samt att utfallet och psykiatrikerns bedömning kommer att delges antagningskonferensens delegater och mig som biskop.

Det är beklagligt att A uppfattat denna del av antagningskonferensen som ett skuldbeläggande då skälen är att ge underlag för kyrkans svar genom mig som biskop på A:s kall att verka som präst. Det sistnämnda för att jag ska kunna bedöma, i detta fall A:s, lämplighet att som präst fylla församlingarnas behov och att hon ska vara redo och fara väl i sin vigningstjänst.

Vad gäller A:s utsaga att prästen D i samtalet efter antagningsbeskedet skulle ha ställt integritetskränkande frågor kan jag inte uttala mig om då det var ett muntligt samtal mellan dessa i ett avskilt rum. Dock har jag det största förtroende för D:s profession och uppträdande i mötet med A."

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Ingemar Söderström, Thomas Stoor och Elisabeth Engberg) anförde i beslut den 3 juni 2024 följande.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningsslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen

ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

A har framfört kritik mot B såsom ansvarig för antagningen av prästkandidater i X stift och det hon har upplevt under antagningsprocessen. B har på ett tydligt och förtjänstfullt sätt redogjort för antagningsprocessen i allmänhet, och bemött A:s synpunkter på förfarandet. Enligt Ansvarsnämnden har det inte framkommit någon omständighet hänförlig till bestämmelserna i 30 kap. 5 § kyrkoordningen som skulle kunna medföra att B förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

Ärendet skrivs av från vidare handläggning.

Ansvarsnämndens beslut får enligt 14 kap. 8 § kyrkoordningen inte överklagas.

Ansvarsnämndens beslut: A:s anmälan ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden. Ärendet skrivs av.

Sökord: Obehörighet.

Ärendenummer: AN 2024-0009

Beslut: 5/2024